

به نام خدا

بررسی نقش نمایش «تعزیه» در تبیین قیام کربلا با مطالعه موردی روایت یک سرهنگ بریتانیایی از تعزیه امام حسین (ع) در قرن ۱۹ میلادی

سیدمهدی موشح*

چکیده

از تأثیر بیشتر رسانه نسبت به متن آگاهیم. پیشینیان ما نیز از این برتری مطلع بودند. از این رو، نوعی نمایش مذهبی طراحی کردند که با عنوان «تعزیه» می‌شناسیم. این نمایش وقف روایت قیام کربلا و حوادثی بود که در روز عاشورا و پیرامون آن روی داده است. این مقاله مبتنی بر نقد و بررسی کتابی است که حدود ۱۵۰ سال پیش توسط یک غیرمسلمان اروپایی نوشته شده، در سفری که به شرق داشته است. دو جلد کتاب با عنوان «نمایش معجزه‌آسای حسن و حسین» که از افواه مردم و سنت شفاهی برگرفته است. با بررسی این کتاب درخواهیم یافت چگونه رسانه و در این مورد خاص نمایشی مشابه تئاتر می‌تواند هزاران برابر کتاب‌های اعتقادی و اخلاقی بر مخاطب تأثیر بگذارد و باورها و رفتارهای او را متأثر سازد.

قدمت متن مورد بررسی اطمینان بیشتری از صحت تأثیرگذاری نمایش را نشان می‌دهد، با توجه به عدم دسترسی به رسانه‌های جدید و بی‌اطلاعی کامل مخاطب از باورها و اعتقادات شیعه که در آن دوران هنوز انتشار گسترده‌ای در جهان نیافته بود. بنابراین تعزیه می‌توانست نخستین ملاقات و رویارویی با باورهای شیعه تلقی شود.

کلمات کلیدی

نمایشنامه - تئاتر - تعزیه - نمایشنامه مذهبی - عاشورا - محرم - امام حسین (ع) - تاریخ اسلام - تاریخ تشیع - سناریو - شرق‌شناسی - شرق‌شناسان - مدرنیزاسیون

* (مُوشَح) سطح ۳ حوزه علمیه قم - (Seyed Mahdi Movashah (1980- - movashah@gmail.com
نقل قول‌ها و ارجاعات به منابع انگلیسی توسط نویسنده همین مقاله به زبان فارسی برگردانده و ترجمه شده است.